

Briselē, 2024. gada 7. jūnijā
(OR. en)

10777/24

SOC 429
EMPL 247
MI 579
COMPET 621
ECOFIN 647
EDUC 200
SAN 323
ELARG 78

PIEZĪME

Sūtītājs: prezidentvalsts
Saņēmējs: Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome

Temats: Iekšējā tirgus sociālā dimensija
– *politikas debates*

Pielikumā pievienota prezidentvalsts orientējošā piezīme par minēto tematu, lai sagatavotos *EPSCO* padomes politikas debatēm 2024. gada 20. jūnijā.

Iekšējā tirgus sociālā dimensija

Politikas debates par darba tirgus un sociālās politikas nozīmi ilgtspējīga vienotā tirgus izveidē visu labā

Aprīlī, pieņemot Spānijas, Beļģijas un Eiropas Komisijas ielūgumu pēc Eiropadomes ¹ aicinājuma, bijušais Itālijas premjerministrs Enriko Leta (*Enrico Letta*) iepazīstināja Eiropadomi ar ziņojumu “*Much more than a Market – Speed, Security, Solidarity – Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens*” (“Daudz vairāk nekā tirgus. Ātrums, drošība, solidaritāte. Vienotā tirgus iespēju nodrošināšana virzībā uz ilgtspējīgu nākotni un labklājību visiem ES pilsoņiem”) ². Pēc tam pašreizējās un nākamās Padomes prezidentvalstis tika aicinātas līdz gada beigām turpināt darbu pie minētajā ziņojumā iekļautajiem ieteikumiem ³.

Ziņojuma mērķis ir atjaunot vienoto tirgu, izvērtējot norises kopš tā izveides un problēmas, ar kurām tas saskaras: “Vienotais tirgus šodien, vairāk nekā trīsdesmit gadus pēc tā pirmsākumiem, joprojām ir Eiropas integrācijas un vērtību stūrakmens, kas kalpo par spēcīgu izaugsmes, labklājības un solidaritātes katalizatoru. Tomēr starptautiskais scenārijs ir būtiski mainījies, akcentējot nepieciešamību izveidot jaunu vienoto tirgu.” Ziņojumā tiek aicināts sniegt tūlītēju stimulu, lai vienoto tirgu pielāgotu pašreizējiem apstākļiem un to sagatavotu nākotnei.

---

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7-2023-INIT/lv/pdf>.

² <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/xiwnnhbm/euco-conclusions-20240417-18-lv.pdf>.

Politikas savstarpējās saiknes

Saskaņā ar ziņojumu šāds pastiprināts vienotais tirgus ir būtisks, lai īstenotu taisnīgu, zaļu un digitālu pārkārtošanos, kas ES ir vajadzīga un kas atbalstīs tās ekonomisko un sociālo bāzi: “Strukturāli atbalstīt pārkārtošanos – tas ir viens no Eiropas Savienības stratēģiskā satvara pamatmērķiem. Tomēr diskusijām nav jābūt vērstām tikai uz izmaksām, kas ir saistītas ar šo pārkārtošanos. Ir ļoti svarīgi apzināties, ka šī pārkārtošanās sniedz lielus ieguvumus gan iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem un arī darba ņēmējiem. Šīs pārkārtošanās finansēšana un investīcijas tajā nav tikai finansiāls lēmums; šī, iespējams, ir stratēģiski labākā izvēle, ko ES var izdarīt, lai nodrošinātu ievērojamas konkurences priekšrocības pasaules mērogā, vienlaikus saglabājot un attīstot sociālos standartus, kurus Eiropa labprāt izmanto.” Tas lielā mērā atbilst Lailpas deklarācijai par Eiropas sociālo tiesību pīlāra nākotni ⁴, kurā uzsvēta virzība uz sociālu Eiropu “ar mērķi panākt sociālu un ekonomisku progresu, nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visiem, kvalitatīvas darbvietas un taisnīgus darba apstākļus, samazināt nabadzību un nevienlīdzību un veicināt taisnīgu un godīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti”.

Ziņojums, kas būtu jāskata arī saistībā ar gaidāmo Mario Dragi (*Mario Draghi*) ziņojumu par ES konkurētspējas nākotni, atsaucas uz ES unikālo sociālās tirgus ekonomikas modeli un uzsver ekonomikas un sociālās politikas savstarpējās saiknes: “Spēcīga sociālā dimensija ES vienotajā tirgū veicina iekļaujošu labklājību, nodrošinot taisnīgas iespējas, darba ņēmēju tiesības un sociālo aizsardzību visiem, vienlaikus veicinot izaugsmi un konkurētspēju. Tā pastiprina Eiropas Savienības apņemšanos ievērot solidaritāti, mazināt nevienlīdzību un veicināt visu iedzīvotāju labklājību saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāra vērtībām, lai panāktu saliedētu, cilvēkorientētu Savienību.” Tā ir tā pati savstarpējā saikne, kas uzsvēta ierosinātajos secinājumos par to, kāda loma ir darba tirgum, prasmēm un sociālajām reformām un investīcijām noturīgai ekonomikai, kurus Padome tiek aicināta apstiprināt un kuros uzsvērts cilvēku labklājības un ekonomikas izaugsmes savstarpēji pastiprinošais raksturs.

---

⁴ <https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/media/bj0adazv/declaration-finale.pdf>.

Ieteikumi

Ziņojumā konstatēts, ka, lai stiprinātu vienoto tirgu, ES ir jānodrošina finansējums gaidāmajiem izaicinājumiem, piemēram, saistībā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos, un spēcīga stratēģiskā autonomija, tostarp pastiprināta aizsardzība. Šajā sakarā tajā ir ierosināti vairāki konkrēti ieteikumi, tostarp ieviest “piekto brīvību” nolūkā veicināt pētniecību, inovāciju, izglītību un prasmju attīstību, izveidot uzkrājumu un investīciju savienību (iepriekšējā “kapitāla tirgu savienība”), lai saglabātu Eiropas privātos uzkrājumus un piesaistītu papildu resursus no ārvalstīm, pārskatītu valsts atbalsta pārvaldības sistēmu, pasākumus nodokļu sadrumstalotības novēršanai un publiskā iepirkuma stratēģiskāku izmantošanu.

Ziņojumā arī uzsvērta MVU īpašā nozīme vienotajā tirgū un ierosināts ES uzņēmējdarbības tiesību kodekss, kas uzņēmumiem nodrošinātu “28. režīmu” darbībai vienotajā tirgū un ietvertu spēkā esošā ES tiesiskā regulējuma sistemātisku kodifikāciju, ko papildina jauni Eiropas rīki. Šāds režīms ietvertu arī darba tiesību elementus. Ziņojumā arī aicināts novērst šķēršļus īslaicīgai pārrobežu pakalpojumu sniegšanai.

Letas ziņojumā ir iekļauti daudzi priekšlikumi attiecībā uz darba tirgu un sociālo jomu. Tajā centrālā vieta piešķirta “brīvībai palikt”, papildinot “brīvību pārvietoties”: “Brīva pārvietošanās ir liela vērtība, taču tai vajadzētu būt izvēlei, nevis nepieciešamībai.” Šajā nolūkā politikai ir jārisina reģionālās atšķirības, tostarp, nodrošinot spēcīgu ES kohēzijas politiku un citus finansēšanas instrumentus un tehnisko palīdzību reģioniem, kuros vērojama stagnācija, lejupslīde un/vai kuri cieš no intelektuālā darbaspēka emigrācijas un depopulācijas. Turklāt ziņojumā aicināts izveidot atbalsta mehānismus ES pilsoņiem, kuri pēc strādāšanas ārvalstīs atgriežas savā mītnes valstī, un ir ierosināts ieviest īpašu ES režīmu attiecībā uz digitāliem pārrobežu darba ņēmējiem.

Šajā saistībā ziņojumā norādīts, ka “būtiska problēma ir mājokļu pieejamība cenas ziņā, kas apdraud brīvību palikt arī uzņemošajās teritorijās, ne tikai teritorijās, kurās samazinās iedzīvotāju skaits. Daudzas pilsētas un reģioni visā ES saskaras ar būtisku cenas ziņā pieejamu mājokļu trūkumu.” Ziņojumā pausts aicinājums pārskatīt tādu ES instrumentu un politikas izstrādi un piemērošanu, kam ir tieša vai netieša ietekme uz valstu nekustamā īpašuma tirgiem, un izveidot darba grupu mājokļu pieejamības jautājumos.

Lai vēl vairāk atvieglotu darbaspēka mobilitāti, Leta ierosina samazināt šķēršļus, paplašinot profesionālo kvalifikāciju automatiskas atzīšanas sistēmu, pārskatot profesionālā regulējuma nepieciešamību un apmēru, vienkāršojot akadēmisko kvalifikāciju atzīšanu un veicinot mācību mobilitāti. Turklāt ziņojumā aicināts uzlabot sociālā nodrošinājuma koordināciju un turpmāku digitalizāciju, jo digitalizācijai ir milzīgs potenciāls veicināt taisnīgu mobilitāti un vienkāršot procedūras. Tāpēc ziņojumā ir ierosināts visām dalībvalstīm pilnībā īstenot sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskās apmaiņas (*EESSI*) sistēmu un iesaistīties Eiropas sociālā nodrošinājuma kartes izmēģinājuma pasākumos saistībā ar portatīvo dokumentu, tostarp Eiropas veselības apdrošināšanas kartes, digitalizāciju.

Ziņojumā arī ierosināts nodrošināt lielāku saskaņotību grozītās ES Darba ņēmēju norīkošanas direktīvas īstenošanā, lai samazinātu administratīvo slogu, pārietu uz vienotu elektronisko formātu norīkošanas deklarācijām un precizētu tiesisko regulējumu attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo norīkošanu darbā, tostarp to, kuri strādā ar pagaidu darba aģentūru starpniecību vai pieņemti darbā, izmantojot starpniekus⁵. Leta arī aicina stiprināt Eiropas Darba iestādi, apstiprinot ieteikumus, kas sniegti prezidentvalsts Beļģijas ziņojumā “*Fair mobility in the EU and the role of the European Labour Authority*” (“Taisnīga mobilitāte ES un Eiropas Darba iestādes loma”)⁶. Kopumā Leta atbalsta apakšuzņēmuma līgumu slēgšanas prakses regulēšanu, lai novērstu ekspluatēšanu un nodrošinātu atbilstību darba un drošības standartiem.

Attiecībā uz darba aizsardzību ziņojumā aicināts pieņemt saistošākus noteikumus par garīgo veselību, tostarp stresu un izdegšanu, un par riskiem, kas saistīti ar klimata pārmaiņām, pamatojoties uz Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (*EU-OSHA*)⁷ pamatnostādņēm. Tajā ieteikts par prioritāti noteikt detalizētu statistikas datu vākšanu, jo īpaši par tādu incidentu biežumu un smagumu, kuros iesaistīti norīkotie un mobilie darba ņēmēji, lai izstrādātu pierādījumos balstītu drošības politiku. Tajā arī aicināts ieviest iepirkuma pamatnostādnes, kas ļautu piešķirt prioritāti līgumslēdzējiem, kuri ievēro darba aizsardzības standartus un ievēro sociālās atbildības klauzulas.

---

⁵ Atbilstīgi Lailpas deklarācijas 20. punktam.

⁶ https://werk.belgie.be/sites/default/files/content/news/report_ela_eu2024be_0.pdf.

⁷ Atbilstīgi Lailpas deklarācijas 24. punktam.

Vispārīgāk runājot, ziņojumā ierosināts stiprināt noturību veselības jomā, tostarp, izmantojot racionalizētus tiesību aktus par klīniskajiem izmēģinājumiem. Tajā arī norādīts, ka sabiedrības novecošana un stingrāki fiskālie pasākumi rada būtiskas problēmas ES veselības aprūpes sistēmai, ietekmējot gan veselības aprūpes pakalpojumu piedāvājumu, gan pieprasījumu. Ziņojumā norādīts, ka ir vajadzīgs lielāks skaits ilgtermiņa aprūpes iestāžu, mājas aprūpes pakalpojumu un specializētu veselības aprūpes speciālistu, kas apmācīti risināt vecāka gadagājuma pacientu unikālās vajadzības.

Saskaņā ar Valdišes deklarāciju ⁸ ziņojumā ir atzīta sociālā dialoga būtiskā nozīme ES arhitektūrā un aicināts vērienīgi transponēt Minimālās algas direktīvu un valstu praksē iekļaut Padomes ieteikumu par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā un gaidāmo Eiropas Sociālā dialoga pakta. Komiteja arī norāda, ka noteikumos, kas reglamentē vienoto tirgu, vajadzētu sniegt iespēju slēgt koplīgumus un veidot vietējās pārstāvības struktūras.

Ziņojumā arī ieteikts radīt pareizos apstākļus, lai sociālās ekonomikas dalībnieki varētu darboties vienotajā tirgū, atvieglojot to piekļuvi finansējumam ⁹. Tajā ierosināts pielāgot sociālajiem uzņēmumiem Vispārējā grupu atbrīvojuma regulu attiecībā uz valsts atbalstu, atkārtoti novērtējot noteikumus par atbalstu nelabvēlīgākā situācijā esošu darba ņēmēju pieņemšanai darbā un ļaujot stratēģiski izmantot publisko iepirkumu sociālās ekonomikas atbalstam.

Enriko Leta arī aicina pastāvīgi investēt vispārējas nozīmes pakalpojumos un tiem piemērot strukturētu pieeju, lai garantētu, ka iedzīvotāji var īstenot savas pamattiesības un pamatbrīvības, un ierosina izstrādāt rīcības plānu augstas kvalitātes vispārējas nozīmes pakalpojumiem ¹⁰. Šo pakalpojumu nozīmi nevajadzētu novērtēt par zemu: pamatojoties uz metodiku, kas izmantota *Cambridge Econometrics* ¹¹ iepriekš veiktā pētījumā, Beļģijas Federālais plānošanas birojs ¹² aplēsa, ka vispārējas nozīmes pakalpojumi ES veido 28,4 % no kopējās pievienotās vērtības (3721 miljards EUR), 31,1 % no kopējās nodarbinātības (65,2 miljoni darba ņēmēju) un 19,7 % no kopējiem ieguldījumiem (632,6 miljardi EUR).

---

⁸ Trīspusēja deklarācija par plaukstošu Eiropas sociālo dialogu:
<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=27309&langId=en>.

⁹ Sk. arī Lailpas deklarācijas 23. punktu.

¹⁰ Sk. arī Lailpas deklarācijas 31. punktu.

¹¹ Eiropas sabiedrisko pakalpojumu attīstības kartēšana: ceļā uz plašākām zināšanām par sociālo partneru attiecībām (2013. gada maijs).

¹² Statistikas atjauninājums par vispārējas nozīmes pakalpojumiem (VNP):
https://www.plan.be/uploaded/documents/202405230930470.REPORT_update_statistics_SGIs_13006.pdf.

Pārvaldības elementi

Ziņojumā ir iekļauti arī daudzi uz pārvaldību vērsti ieteikumi, kas ir ļoti svarīgi politikas veidotājiem nodarbinātības un sociālajā jomā. Tajā norādīts, ka galvenajās nozarēs ir jāattīsta Eiropas datu telpas, lai veicinātu datu kopīgošanu un izmantošanu ekonomikas un sabiedrības labā. Tajā aicināts stiprināt kiberdrošību, izmantojot noteikumus, standartus un praksi, kas aizsargā kritisko infrastruktūru un iedzīvotāju datus. Lai gan nav tiešas atsauces uz sociālo jomu (pretstatā Eiropas veselības datu telpai), šis aicinājums lielā mērā atbilst ierosinātajiem secinājumiem par darba tirgus, prasmju un sociālo reformu un investīciju nozīmi noturīgā ekonomikā, kas skar piekļuves uzlabošanu administratīvajiem datiem politikas izvērtēšanas un ietekmes novērtēšanas nolūkos, vienlaikus nodrošinot personas datu aizsardzību.

Lai vēl vairāk uzlabotu pierādījumos balstītas politikas veidošanu un veicinātu efektīvu valsts pārvaldi, Letas ziņojumā ir ierosināts uzlabot tehniskā atbalsta instrumentu, kas nodrošina īpaši pielāgotas speciālās zināšanas, lai atbalstītu publiskās pārvaldes reformu un modernizāciju visos līmeņos, kas ļautu labāk īstenot ES tiesību aktus un ES prioritātes. Ziņojumā ierosināts veicināt digitalizāciju un modernizēt pārvaldību publiskās pārvaldes iestādēs, lai efektīvi pielāgotos digitālajai un zaļajai pārejai, un ir ierosināts jauns mehānisms, proti, Eiropas pārvaldes iestāžu sadarbības un ekspertīzes stiprināšanas pakts (*PEACE*), lai publiskās pārvaldes iestādes varētu labāk tikt galā ar turpmākiem satricinājumiem. Lai gan ziņojumā tas nav minēts, šķiet, ka labi iedibinātā sadarbība Eiropas valstu nodarbinātības dienestu tīklā (VND tīkls) šajā ziņā varētu kalpot par iedvesmas avotu. Lai veicinātu pārrobežu sadarbību starp pārvaldes iestādēm, Leta arī ierosina piešķirt ES juridisko pamatu *SOLVIT* un nodrošināt darbības stabilitāti un vienotas procedūras.

Ņemot vērā gaidāmo Savienības paplašināšanos, Enriko Letas ziņojumā ierosināts ļaut kandidātvalstīm izmantot vienotā tirgus priekšrocības jomās, kurās tās var ātri izpildīt *acquis*, vienlaikus saglabājot gan savas ekonomikas, gan vienotā tirgus stabilitāti un uzsverot uz kopīgām vērtībām balstītas politiskās integrācijas nozīmi. Viņš arī ierosina palīdzēt kandidātvalstīm attīstīt administratīvās un institucionālās spējas, lai apgūtu un optimāli izmantotu ES līdzekļus, un aicina kandidātvalstis pakāpeniski integrēties ES struktūrās, lai veicinātu ciešāku saikni starp tām un dalībvalstīm, palīdzētu tām justies novērtētām un veidotu kopīgas ES kopienas izjūtu. Visbeidzot, Leta atbalsta stabilas drošības klauzulu, pārejas periodu un citu rīku sistēmas izveidi, lai novērstu un mazinātu vienotā tirgus integrācijas iespējamo negatīvo ietekmi uz abām pusēm. Tas nepārprotami attiecas uz nodarbinātības un sociālo lietu jomu, kurā būtu jāizdara secinājumi no iepriekšējās paplašināšanās kārtās gūtās pieredzes.

Ņemot vērā minēto, ministri tiek aicināti apsvērt šādus jautājumus:

- 1. Kā jūs vērtējat Letas ziņojuma priekšlikumus, kas saistīti ar nodarbinātību, prasmēm un sociālo politiku un to pārvaldību?*
- 2. Kuri no ziņojuma ieteikumiem būtu jāīsteno prioritārā kārtā? Kādi citi elementi, kas attiecas uz nodarbinātības, sociālo un līdztiesības programmu, jūsuprāt, ir visbūtiskākie no ilgspējīga un iekļaujoša vienotā tirgus perspektīvas?*